

# OM SVØMME- OG VADEFUGLENE PAA SMAAØERNE VED SAMSØ

AF

P. J. PEDERSEN

LÆRER, BOGENSE

Efter forud at have indhentet Tilladelse hos Lensgreve Danne-  
skiold-Samsøe til at færdes paa hans Jagtgrunde, foretog Lærer  
G. Balsløv, Odense, og undertegnede i Pinseferien 1927 en Tur  
til ovennævnte Øer.

Pinselørdag sejlede vi i Motorbaad fra Bogense og ankom  
ved 9-Tiden om Aftenen til Ballen Havn, hvor vi overnattede.  
Vejret havde været blikstille med Taage, og paa Turen til Samsø  
saa vi kun faa Fugle, oversomrende Sortænder, *Oedemia nigra*,  
og Fløjlsænder, *Oedemia fusca*, og i Nærheden af Samsø enkelte  
Ederfugle, *Somateria mollissima*. Først ved Sydenden af Øen  
viste den første Flok sig, vel godt en Snes Stykker. Da vi  
havde rundet det sydøstlige Hjørne af Øen, saa vi 15—20 Hejrer,  
*Ardea cinerea*, der sad paa Bundgarnspælene.

Pinsemorgen ved 6-Tiden gik vi i smukt Vejr med nordlig  
Brise op og ankrede paa Sydsiden af Vejrø. Vi var naturligvis  
spændt paa at se, om Tejsten, *Cepphus grylle*, endnu rugede i  
Øens stejle Skrænter. Inden vi var blevet klar til at gaa i Pram-  
men, havde et Par imidlertid allerede vist sig, idet de flere Gange  
enkeltvis fløj ret tæt forbi Baaden. Det var et af de smukkeste  
Øjeblikke paa hele Turen at se det Fugleliv, der her rørte sig.  
Henne paa det vestlige Rev stod 12—14 Gravænder, *Tadorna*  
*cornuta*, og ude i Vandet nær Land laa flere Par. Opsyns-  
manden meddelte os senere, at han ofte havde set langt større  
Mængder af disse Fugle. Vi noterede iøvrigt straks følgende  
Arter: Toppet Skallesluger, *Mergus serrator*, Strandskade, *Hæma-*  
*topus ostreologus*, Vibe, *Vanellus cristatus*, Stær, *Sturnus vulgaris*,  
og Digesvale, *Hirundo riparia*. Noget længere fra Land laa en  
Flok Ederfugle, *Somateria mollissima*, paa 30—40 Stykker. Af

Tejsten saa vi ved Syd- og Vestsiden 5—6 Stykker. Vi foretog derefter en Tur rundt paa den ejendommelige Ø, af hvilken der nu foreligger en fortrinlig Skildring i Achton Friis: »De Danskes Øer«. I den nordlige Skrænt findes der endnu Rester af en øverste Afsats med de Jordhuller, som N. Hedin, i dette



Vestkysten af Vejrø.

G. Balsløv fot.

Tidsskrifts 1. Aargang, 1907, omtaler i sin Beretning om et Besøg paa Øen i 1905, og herudfor laa tæt under Land 7 Tejster. De har uden Tvivl Rede i Skrænten, men da denne paa Nordsiden er ca. 25 m høj — paa Sydsiden er den »kun« halv saa høj — kan man ikke uden særlige Redskaber undersøge den, og det lykkedes os derfor ikke at finde Reder. Opsynsmand V. Sørensen, Langøre, meddelte os, at han flere Gange havde set et Par flyve ind i et Hul i den sydlige Skrænt. De mange Huller

langs Skrænten fandtes nu ikke mere; i det hele taget bliver Skrænten, for hver Gang Havet tager et Stykke, mere utilgængelig, og Tejsterne har saaledes ikke stort at frygte i Rugetiden; der er vel derfor Grund til at tro, at de kan beholde denne Rugeplads en Tid endnu. Oppe paa Øen afgav de mange Jordhuller, der var gravet af vilde Kaniner, sikre Redepladser for Gravand og Skallesluger, der begge var almindelige omkring Øen. Paa den vestlige høje Del af Øen havde Hættemaager, *Larus ridibundus*, anlagt en lille Koloni, og ude paa den flade Del af Østenden var Reder af Stormmaagen, *Larus canus*, at finde helt ud i Havstokken. Rede af Ederfugl fandt vi derimod ikke, men det maa dog bemærkes, at det tætte Tjørnekrat, hvoraf Øen pletvis er dækket, er meget vanskeligt at gennemse.

Vinden havde imidlertid vendt sig, og vi fandt det bedst — efter at vi paa Nordkysten havde set to knuste Baade i Strandkanten — at flytte fra den stenede Strand, og inden længe laa vi atter for Anker og i Læ paa den nordlige Side af Store Bos. Bosserne er et ca. 1000 m langt og indtil 200 m bredt Rev, hvoraf største Delen ved daglig Vande ligger et Par m. over Havfladen. Medens Plantelivet er mere afvekslende, end man kunde vente, er Fuglelivet nu næsten indskrænket til Stormmaagerne, der ruger over hele Revet og jævnlig havde lagt Reden i Planter af Strandbede, *Beta maritima*, der gror her i et kraftigt Bælte. Da vi ankrede, saa vi en Terne, enten *Sterna hirundo* eller *Sterna macrura*, men ellers bemærkede vi kun et Par Skallesugere i det flade Vand mellem Store og Lille Bos. Sidstnævnte kom vi ikke i Land paa. For Sejl gled vi tæt forbi og kastede Ankeret ud ved den vestlige Ende, men til vor Forbavselse holdt det ikke. Et Kig paa Søkortet angav Grunden; der var 32 m Vand lige ind til Revet. Vi maatte derfor nøjes med at bruge Kikkerterne, da en Tordenbyge var i Anmarch; men der var ikke andre end nævnte Arter at se. De forskellige Arter, der angives at have ruget der, og hvoraf enkelte jo endnu anføres som rugende, selv i de senest udgivne ornithologiske Bøger, f. Eks. i R. Hørring: Fugle, II, 1926, saaledes Stenvender, *Streptilas interpres*, Graagaas, *Anser cinereus*, Splitterne, *Sterna cantiaca*, Sandterne, *Sterna anglica*, Sølvmaage, *Larus argentatus*, o. a., er nu forlængst forsvundet derfra. Et Lyspunkt var det derfor, at vi paa Turen ind til Langøre saa Ederfugleflokke, hvis Tal maa angives i Hundreder.

2. Pinsedags Morgen gik Turen op gennem det krogede Strømløb i Stavnsfjorden til Hjortholm, den største og højeste af Øerne. Vi havde her fra Marsk Stigs Voldsted en henrivende Udsigt over de mange Smaaøer i Fjorden. Fuglelivet blev vi dog noget skuffede over, idet det ikke lykkedes os at finde hverken Ederfuglens eller Sølvmaagens Rede. Derimod glædede vi os over at se den smukke, lille Ærteblomst, *Astragalus danicus*, der voksede paa Bakkerne der. Derefter roede vi over til den nærliggende lille Hundsholm, hvis østlige Del er dyrket som Haver, medens der paa Vestsiden er et muntert Fugleliv. Her fandt vi for første Gang Reder af Fjordterne, *Sterna hirundo*, Havterne, *Sterna macrura*, og Strandskade, *Hæmatopus ostreologus*. Et Par Skalleslugere fløj ud af Skrænten, saa de ruger der muligvis ogsaa.

Om Eftermiddagen foretog vi en Tur i Slæbebaaden over til Besserrevet, Kollerne og de andre Smaaøer. I Langøre havde et Par Bogensefiskere, som havde Ruser overalt i Fjorden, fortalt os, at næsten alle Øerne var hjemsogt af Rotter. Og det var et sørgeligt Syn, der mødte os paa de smaa Koller; overalt saa vi plyndrede Reder med Æggeskallerne slæbt rundt omkring og Masser af Rotte gange og Rottehuller. Det havde været os paafaldende, at vi næsten ingen Smaaavadere eller Terner saa, men Forklaringen er ligetil; Rotterne kan naa at ødelægge alle Rederne. Vi fandt ikke en eneste af saadanne Reder paa de mange, velegnede Rugepladser; kun hist og her var en enkelt Rede af Stormmaagen blevet levnet. Lige saa øde saa det ud paa det lange Besserrev; her er det dog maaske ogsaa Menne-skene, der er med til at skabe Ufred, idet der i Rugetiden bliver tørret og indsamlet Tang til Presning. Paa Hønsepøl fandt vi den første Rede af Ederfugl; den laa i Græs. Hunnen, der først lettede, da vi var et Par Skridt fra den, foretog sig intet for at beskytte Æggene, men Pletter paa disse viste, at den velkendte Oversprøjtning af Æggene med Ekskrementer havde været benyttet. Lærer Balsløv fotograferede Reden, der ikke var særlig rigt udforet med de lækre Dun. Ederfuglens Reder fandt vi først almindeligere paa yderste Holm, hvor der ogsaa var en større Koloni af Sølvmaager, *Larus argentatus*. Medens Lærer Balsløv var optaget af at fotografere sidstnævntes Reder, der ligesom Ederfuglens her jævnlig laa inde under Tjørnene, lykkedes det mig i Løbet af en halv Times Tid at finde 5 Reder

af Ederfugl. Omkring denne Holm og dens Nabo mod Vest, Mejlesholm, laa et Par Flokke Ederfugle, mest Hanner og unge Fugle, paa 30—40 Stykker, og man tager næppe meget fejl, naar man regner Antallet af rugende Ederfugle til 10—15 Par. Af Sølvmaager ruger der en Del flere. Disse store og kraftige Fugle kan aabenbart tage Kampen op mod Rotterne, men hvor længe? Af og til lykkes det sikkert Rotterne at stjæle Æg, naar Fuglene forlader Rederne.

Vejret var nu blevet saa regnfuldt og uroligt, at vi ikke godt kunde fortsætte Undersøgelserne ogsaa til Kyholm og Lindholm, hvad der havde været vor Hensigt. Næste Morgen begyndte vi, efter at have raadført os lidt med Fiskerne, Hjemturen, der gik Norden om Samsø til Tunø og Hov, hvorfra vi efter et lille Ophold sejlede til Bogense Onsdag Eftermiddag.

Disse Oplysninger, som ikke kan være udtømmende paa Grund af den korte Tid, vi havde til at gennemsøge et saa stort og vanskelig tilgængeligt Omraade, fremkommer særlig, fordi de maaske kan henlede rette vedkommendes Opmærksomhed paa den Fare, der truer Fuglelivet paa et af de interessanteste Omraader i Danmark.

---